

FESTIVALI / KRITIKI

Uvodnik

Tako, tu je C3¹. Nov model, nova zasnova, nova šasija in nov motor. Strokovnjaki smo vanj vložili še več svojega znanja, izkušenj in ustvarjalnosti, samo zato, da boste po divjem in težko prehodnem terenu sodobnega plesa lažje vozili in se nanj z veseljem vračali.

Tokrat vas napotujemo k dvema zanimivima terenoma. Prvi je festivalski teren. Kako in na kakšen način je sodobni ples navzoč na slovenskih festivalih? In kakšen odnos imajo ti festivali do sodobnega plesa? Osem vprašanj smo naslovili enajstim festivalom po Sloveniji, ki so v zadnjih desetih letih imeli na programu kakšno sodobno plesno predstavo. Prejeli smo sedem odgovorov. Preostali štirje pa so navedli različne razloge, da odgovorov niso poslali. Po besedah Tomaža Toporišiča iz Mladinskega gledališča, ki je prevzel zadnjo produkcijo Exodosa, je usoda le-tega zelo vprašljiva in tako menijo, da nima smisla odgovarjati na zastavljena vprašanja. Pri Festivalu Ljubljana, kjer se je v (nekdanjih) poletnih časih videlo kako plesno predstavo, so odgovorili, da je res že dolgo

tega in tudi nima smisla odgovoriti. Ostaneta še festivala Poetovia in Študentski kulturni dnevi, od katerih pa razloga nismo niti uspeli izvedeti. Prav. Osem vprašanj je zelo splošne narave, saj bi kakršenkoli podroben pregled zahteval obširnejše in natančnejše (statistično) obravnavanje te teme, za to pa je C3 prešibko vozilo in ni namenjeno tako zahtevnim podvigom. Kriterij za izbiro festivala je bila v preteklosti vsaj ena sodobno plesna predstava na sporedu festivala. Pri tem se nismo obrnili na plesne festivale znotraj SLKD, nekdanje ZKOS, ker so nas zanimali festivali t.i. profesionalne produkcije. V definicijo sodobno plesne predstave se nismo spuščali, ker to zahteva drugačno obravnavanje. Privzeto je, da vsak to razume po svoje.

Odločili smo se, da odgovorov ne komentiramo, saj to zopet zahteva že omenjeno poglobljanje, iz odgovorov pa se da razbrati tako odnos festivala do sodobnega plesa kot vmeščenost le-tega v festivalski program. Na vsako vprašanje so odgovori festivalov zbrani zapovrstjo in vrstni red festivalov je določen glede na abecedni red: **Break 21.**, **Gledos**, **Lent**, **Mesto žensk**, **Mladi levi**, **Primorski poletni festival** in **Trnfest**. Namen ankete je bil na enem mestu združiti bistvene informacije o festivalih (kjer se pojavljajo sodobno plesne predstave) in z vzporejanjem omogočiti bralcu primerjavo.

¹ To je zapovrstna tretja številka Cirkularke

Dovolim si edini komentar, ki je tako očiten, da ga malokdo vidi (v svojem odgovoru ga omenja tudi Nevenka Koprivšek): Slovenija potrebuje in je pripravljena na festival sodobnega plesa. **Zdaj.** Potrebuje festival, ki bo v izhodišču namenjen najprej sodobno plesnim predstavam oz. produkcijam in se bo ukvarjal s tematizacijo sodobnega plesa. Festival bi lahko deloval kot vezivno sredstvo tako znotraj sodobnega plesa kot navzven v javnosti in državi. Da ne omenjam možnosti za mednarodno promocijo in uveljavitev preko tujih producentov, ki bi bili gostje festivala.

No, ponujamo pa tudi teren, ki je trši kot oreh in občutljivejši od milnega mehurčka. Gre za dve mnenji. Eno govori o članku objavljenem v časopisu Delo in drugo o delu članka objavljenega v reviji Emzin.

Razmerje med kritiko, produkcijo in prejemnikom letih (gledalcem) je v nenehnem odvisnem/kočljivem/tveganem/negotovem ravnotežju (precarious balance). Igra ne poteka samo na ravni funkcij (kritik, izvajalec, gledalec ...), pač pa tudi vstopa v sfero posameznika. Pomeni, da povzroča tudi določeno napetost npr. med mojo prijateljico, ki je izvajalka in menoj, ki sem kritik. Znotraj tega trikotnika se z vsako funkcijo sklada določena etika, način funkcioniranja. Zaradi odvisnega ravnotežja ta način ni popolnoma določljiv. Od nosilca funkcije pa se pričakuje, da se zaveda načina funkcioniranja (kritik, izvajalec, bralec ...) in dinamike funkcije. Tu pa nastanejo razpoke oz. pasti, v katere zlahka padem. Iz dveh komentiranih člankov je razvidno, da zavest, kako se funkcionira znotraj funkcije kritika, ni ravno močno razvita ali/in se funkcija izkorišča. Tako vsaj razumem to, da smo se (avtorji) odzvali prav na ta dva članka in ne na kake druge. To pa še ni vse!

Zgornji izlet (ekskurz) po kočljivem terenu kaže na neulovljivost problema, a vera, da bomo zvozili, ostaja. In upam, da tudi želja po branju, pisanju, razburljivi vožnji in uporabnem ulovu.

Gregor Kamnikar

IŠČE SE TEZEJ, DA POKONČA MINOTAVRA

Sodobni ples na sedmih slovenskih festivalih

1. Kakšen je koncept vašega festivala in kako znotraj njega obravnavate sodobni ples?

BREAK 21./VDOR 21.: Mednarodni festival, mladi ustvarjalci do 30 let - večinoma iz Evrope, delujoči večinoma zunaj institucij na področjih vizualnih umetnosti, filma, stripa, scenskih umetnosti, glasbe in mode. Ples je vključen v scenske umetnosti. Delavnice so možne. Festival doslej ni bil koproducent predstav, ni pa izključeno, da tega v prihodnje ne bi počel. Producent festivala je Študentska organizacija Univerze v Ljubljani.

GLEDOS: Trudimo se, da bi bazen postal zbirališče najnovejše, najmlajše, najbolj drzne gledališke ustvarjalnosti. Zanimajo nas prebliski, iskanja, iskric in iluzije neinstitucionalnih gledaliških ustvarjalcev. Na dno bazena so se potopili pogumni, provokativni in najbolj vztrajni ustvarjalci, ki jim nič in nihče ne more vzeti vere v magično moč odrskih desk. V tem kontekstu se nam ni zdelo smiselno ostro ločevati med plesnim in dramskim gledališčem, še posebej zato, ker produkcija tega ni dovoljevala in ker gre v mnogih primerih za spoj obeh. Do sedaj so bili na festivalu predstavniki sodobnega plesa zastopani v manjšini. Če bodo slovenska gledališko plesna produkcija in seveda finančne možnosti dovoljevale, nameravamo naslednje leto izbor plesnih predstav še povečati. Poleg fotografske razstave in Gledosa na cesti bi radi organizirali tudi delavnice. Za prihodnje leto načrtujemo tudi prvo koprodukcijo ...

FESTIVAL LENT je bil prvič organiziran leta 1993. Glavni organizator je Kulturnoprireditveni center Narodni dom Maribor, direktor festivala je g. Vladimir Rukavina. V okviru festivala gostujejo tako domači kot tuji posamezniki, ansambli, profesionalci in vrhunski ljubitelji raznih umetnosti: gledališče, opera, glasba, balet, sodobni ples, mednarodni folklorni festival Folkart, mednarodni lutkovni festival Maribor, ulična dogajanja in še kaj. Sodobni ples je bil znotraj festivala Lent v zadnjih štirih letih pomemben del prireditev na Minoritskem odru. V začetku smo sodelovali z domačo plesno produkcijo, od otroških plesnih predstav do vrhunskih plesnih projektov Plesne izbe Maribor. Po zelo dobro obiskanih in odmevnih predstavah smo se z vodstvom festivala dogovorili, da vključujemo tako domače kot tuje plesne predstave. V letu 1998 smo prvič izvedli Poletno plesno šolo v Mariboru, prav zaradi dogajanja na Lentu. Tako smo povezali izobraževanje plesalcev z ogledi gostujočih plesnih predstav in na ta način obogatili naš program. Festival je kot koproducent podprl izvedbo domače premiere v okviru Odprte plesne scene '98.

MESTO ŽENSK je mednarodni festival sodobnih umetnosti. Pomeni, da a) selekcija poteka v mednarodnem prostoru, medtem ko je poglobitveni del ciljne publike v Sloveniji in b) da predstavlja sodobno umetnost in **ne** "sodobno žensko umetnost", saj festival postavlja kot vprašljiv sam koncept "ženske umetnosti". To pomeni, da izbira avtorice, ki ustvarjajo v tem trenutku in katerih dela so relevantna za čas, v katerem živimo. Kot del festivala organiziramo predavanja in delavnice. Kar zadeva sodobni ples, smo do sedaj imeli kot spremljevalno dejavnost samo delavnico Carlote Ikeda (1994). Producent in organizator festivala je Društvo za promocijo žensk v kulturi.

Festival **MLADI LEVI** je vpet v mednarodno mrežo **Junge Hunde**, ki je mreža producentov, direktorjev in organizatorjev iz Nemčije, Italije, Belgije, Danske, Velike Britanije in Slovenije. Skupni cilj je spodbujanje razvoja umetnikov in njihovih del na področju scenskih umetnosti. Namen mreže je zblížiti mlade umetnike in jih predstaviti širši mednarodni publiki, ustvariti možnost za izmenjavo idej, izkušenj, pregledati inovativne tokove evropskega gledališča in plesa, skušati razumeti kontekste, v katerih delujejo, ter v prihodnje sprožiti mednarodne koprodukcije. Mreža **Junge Hunde** je nastala kot reakcija na številne mednarodne festivale, kjer se povečini pojavljajo vedno ista imena, kjer je malo prostora za novosti, tveganja in kjer 'pravica do napake' ne obstaja več. Lansko leto razen okrogle mize nismo imeli predavanj ali delavnic. Festival zaenkrat ni (ko)producent. Vendar znotraj mreže **Junge Hunde** iščemo možnosti. Nekaj se odpira za leto 2000.

PRIMORSKI POLETNI FESTIVAL (PPF) je gledališko-plesni festival, pri čemer ima večjo težo gledališki del. Nastal je namreč iz potrebe po zapolnitvi dolgoletne odsotnosti organiziranega gledališkega življenja v slovenskem Primorju in potrebe po vzpostavljanju produkcijskih možnosti za ta prostor. Festival je od vsega začetka (leta 1994) producent in koproducent gledaliških predstav, kar pa ne izključuje plesnih projektov. V preteklosti je bil dve leti zapored koproducent plesnih predstav Branka Potočana in skupine Fourklor. Plesne predstave vključujemo tudi v gostovanjski del. Festival nima vzporednih dejavnosti v obliki delavnic ali česa podobnega.

Festival **TRNFEST** ohranja osnovna programska in organizacijska izhodišča preteklih let: kvaliteten in razgiban rahlo nekonvencionalen program, mednarodna udeležba, prireditve na letnem odru KUD Franceta

Prešerna (KUD FP) in prost vstop. Program je splet različnih kulturnoumetniških zvrsti in žanrov. Tako se vsak večer vrstijo koncerti, gledališke in plesne predstave, performansi, razstave, otroški program, videoprojekcije ... Vzporedne dejavnosti pri festivalu so: ulični program v središču Ljubljane, fotografski natečaj, ustvarjalne delavnice za otroke ... Producent festivala je KUD FP.

2. Kakšna so programska izhodišča za izbor plesnih predstav in kaj vpliva na izbor?

Break 21.: Programska izhodišča določijo vsako leto izbrani selektorji. Selektorji se izberejo prek javnega razpisa. Projekte selektorji izbirajo preko javnega mednarodnega razpisa.

Gledos: Izbor plesnih predstav je do zdaj potekal na podlagi ogleda umetniškega vodje festivala. Eden izmed pogojev je zagotovo kakovost, žal pa ne edini. Festivale smo do sedaj izpeljali skoraj brez finančne podpore. Za naprej se nič ne ve. Vsakič začnemo pri ničli. S tehničnimi možnostmi je nekoliko bolje. Do sedaj smo povabili predstave: 'Quintet' Suzane Koncut, 'Turbilator' skupine Bube, 'You dig' Teatra Gromki, 'Peš na Pluton' Jane Menger in 'Manifestacija introverta' Maje Delak.

Lent: Ponudbe plesnih predstav nam posredujejo posamezniki ali skupine na podlagi osebnih stikov, poleg splošnega gradiva o skupini in vsebini predstave ter tehničnih zahtev pa nam pošljejo še videoposnetek. Le-tega si ogledava producent odra pri minoritih g. Rajbenšu-Pifke in zunanja sodelavka Minka Veselič Kološa. Na izbor predstav vplivajo finančne zahtevnosti, tehnične zahteve za izvedbo predstav in seveda uveljavljenost oziroma kvaliteta predstave (koreografija in plesna izvedba). Do sedaj so gostovali:

‘Quintet’ avtorice Suzane Koncut, Slovenski plesni projekt s koreografijami Freda Lasserra, Lena Blou iz Guadeloupeja, ‘Painting time’ v izvedbi Freya Fausta iz ZDA, predstavi Plesne izbe Maribor v koreografiji Vlaste Veselko in Andyja Papasa iz Londona. Pri izboru je sodelovala Minka Veselič Kološa (programski izbor), dokončno se odloča odbor festivala Lent glede na finančne možnosti.

Mesto žensk: Glede na dejstvo, da drugi festivali in kulturne prireditve zapostavljajo ustvarjalnost umetnic, je poglaviti kriterij za izbor predstavljenih del in dogodkov **žensko avtorstvo**. Festivalski program ostaja odprt za vse zvrsti umetnosti, se pravi, je multidisciplinaren (vključuje gledališče, glasbo, ples, likovno umetnost, film, video itd.). Oblikovalec programa za festival v letu 1998 je bil Koen Van Daele. Izbor tako ne poteka na podlagi razpisa ali mreže, pač pa na osnovi osebne presoje (tehtnost in pomembnost dela znotraj sod.um., predstavitev neznanih avtoric ali del slovenski publiki, glej tudi pod točko 1.) Zahtevnost (finančna, tehnična ...) ne vpliva veliko na sam izbor, večinoma se zanimamo za manjše produkcije. Do predstav pridemo prek mednarodnih stikov, festivalov, dokumentacije, ponudb skupin/avtoric ... Od sodobno plesnih predstav so do sedaj gostovale predstave: Carlotte Ikeda, Meg Stuart, Kitt Johnson, Lenke Flory, Maje Delak, Sinje Ožbolt in skupine La Ribot.

Mladi levi: Večina izbranih predstav so predlogi partnerjev mreže **Junge Hunde**, ki so tudi nekakšne antene v svojih državah, saj so vsi tudi producenti in imajo boljši pregled nad produkcijo. Izbor sloni na medsebojnem zaupanju, ki je rezultat večletnega sodelovanja. Ostale predstave vidim na različnih platformah, na festivalih, na katere sem vabljen ... Za zdaj mi proračun še ne omogoča načrtnega in sistematičnega ogledovanja predstav in se pač opiram

na razna priporočila, videokaset. Pri izboru gre za predstave, skupine, avtorje, ki so nekako na začetku kariere, vendar morajo izkazati določeno profesionalno raven. Leta tu niso kriterij, čeprav večinoma predstavljamo mlajše avtorje, za katere si upamo biti odskočna deska v promoviranju. Lahko pa bi bil povabljen tudi starejši in uveljavljen avtor, ki se preizkuša v neki novi usmeritvi. Ker gre za nizkoproračunski festival, smo seveda zelo omejeni z infrastrukturo in tehnično zelo zahtevne predstave ne pridejo v poštev. Izjeme so seveda možne zaradi vsebine.

Primorski poletni festival: Temeljni izhodišči sta aktualnost in komunikativnost. Plesne predstave odbiramo na osnovi ponudbe in ogledov, sami in s pomočjo svetovalcev oz. agentov, kadar gre za tujino. Na izbor bistveno vplivajo tehnična zahtevnost in stroški predstave, pa tudi uveljavljenost gostujočih. Zaradi prve smo imeli v preteklosti (tudi zadnje leto) precej težav, saj še nimamo ustrezne opreme, zlasti odrske plesne podlage. Poleg že omenjene koprodukcije s Potočanom, omenjamo gostovanje Ririe Woodburry Dance Co. iz ZDA, Bejartovo šolo Rudra iz Lozane, skupino Tangueros iz Argentine in Mednarodni center Kathakali iz New Delhija.

Trnfest: Izbor plesnih predstav/performansov poteka na podlagi ogleda poslanega materiala, preko videokaset ali predstav v živo. Skupine se prijavijo same ali pa jih povabimo k sodelovanju na podlagi prejšnjih predstav, kritik in odmevov v javnosti. Na končni izbor vpliva tudi mnenje svetovalca za plesno dejavnost (zadnji dve leti je bil to Sebastijan Starič). Na izbor poleg same predstave vpliva predvsem tehnična možnost izvedbe. Festival za samo plesno dejavnost nima dobrih tehničnih možnosti. To pomeni tudi manjši izbor predstav, kot bi si ga želeli. Več je bilo performansov in glasbenih nastopov, v katerih je

bil gib eno od izraznih sredstev avtorjev. Skupine, ki smo jih povabili do sedaj: skupina Volnene zvezde, Teater šešira, Lux Flux, Saira Blanche Theatre, Foruklor ...

3. Ali vključujete in kako vključujete ljudi, ki se v Sloveniji ukvarjajo s sodobnim plesom (plesalci, koreografi, organizatorji, pisci, dramaturgi ...) v različne faze organizacije festivala?

Break 21.: Izbrani sodelavci sodelujejo v vseh fazah priprav. Letos sodeluje kot selektorica za scenske umetnosti tudi plesalka Nina Meško.

Gledos: Do zdaj nismo vključevali ljudi, ki se ukvarjajo s sodobnim plesom.

Lent: Kot edina zunanja povezovalka plesnih dogajanj na področju sodobnega plesa sem do sedaj sodelovala z vodstvom festivala Lent sama. Sicer imajo programski in organizacijski odbor, v katerega so vključene različne osebe iz kulture. Delujem v vlogi zunanje strokovne svetovalke in programske selektorice.

Mesto žensk: Včasih.

Mladi levi: Da. Sasho Pepeljajeva sta mi na primer priporočila Eda Čufer in Branko Potočan, Tima Feldmana mi je priporočila Bojana Kunst, a ni imel časa ... Vsekakor so dobrodošli predlogi ljudi, ki si imajo možnost ogledati predstave. Končni izbor oblikujeva z Ireno Štaudohar. Vsi ti ljudje sodelujejo na spontan, neformalen način. Ena oseba nikakor ne more imeti pregleda nad celotnim dogajanjem. To je včasih težko izvedljivo že znotraj Slovenije. In ravno zato zelo pogrešam intenzivnejše sodelovanje znotraj slovenskega prostora. Lansko leto smo skušali vključiti tudi AGRFTV, vendar nam tudi odgovorili niso. Na

splošno opažam nekakšno neambicioznost mlajše generacije. Veseli me dogovor z GILŠ KODUM za to leto. Skratka, sprijaznila sem se z vlogo nekakšnega animatorja, vendar ne za vsako ceno. Ne bom 'cukala' ljudi za rokav. Zato skušam pomagati ustvarjalcem, za katere čutim, da je njihova želja po novih izzivih močnejša od moje.

Primorski poletni festival: Organizacijsko jedro festivala so ljudje iz slovenskega Primorja. Med njimi zaradi odsotnosti profesionalcev, ki bi se ukvarjali s sodobnim plesom, nimamo ustreznih sodelavcev ali kako drugače primernih ljudi. Z Ljubljano nimamo stalnih stikov.

Trnfest: Glej pod točko 2.

4. Kakšno je razmerje med domačimi in tujimi plesnimi predstavami v okviru festivala in kako ga določate?

Break 21.: Razmerje določijo selektorji.

Gledos: Tujih plesnih predstav nismo imeli, saj gre za prikaz slovenskega odrskega ustvarjanja.

Lent: V festival želimo vključiti približno pol domače in pol tuje plesne produkcije.

Mesto žensk: Za slovenske produkcije velja, da predstavljamo **samo** premiere. Od drugega festivala dalje **nismo** koproducent nobene produkcije. Predstave (narejene v celoti ali skoraj v celoti) pa si moramo ogledati, da jih vključimo v naš program. To pomeni, da bodo slovenske predstave v programu festivala vedno v (številčni) manjšini.

Mladi levi: Pravila so tu odveč in bi bila omejujoča. Razlogi za program so predvsem vsebinski in ne tehnični. Kot primer pa lahko navedem, da je bilo razmerje lanskega leta devet tujih avtorjev in trije naši.

Primorski poletni festival: Razmerja ne določamo a priori. Narekuje ga zgolj ponudba in možnost za sodelovanje. V preteklosti smo skušali uveljaviti načelo vsaj ene koprodukcije in gostovanja v Sloveniji in ene večje tuje predstave.

Trnfest: Razmerje naj bi bilo 1:1, letos (1998) nam je uspelo to razmerje obrniti v prid tujim predstavam (2:1). Predvsem je to odvisno od možnosti izbire zanimivih in kvalitetnih predstav, prednost pa dajemo tudi še neuveljavljenim skupinam. Te, kar zadeva izvedbo, mogoče še niso na dovolj kakovostni ravni (produkcije raznih šol ...), vendar imajo zanimiv način razmišljanja in svojstven odnos do plesa.

5. Kako poteka organizacija in financiranje plesnih predstav festivalskega programa?

Break 21.: Večino stroškov krijemo sami (ŠOU, op. urednika), delno pa sredstva prispevajo razni skladi in subvencije. Izbira prostora je v skladu s tehničnimi potrebami predstave. Raje se odločamo za prostore, v katerih deluje bolj raziskovalno gledališče, ali tudi za 'negledališke' prostore.

Gledos: O stroških se pogovorimo z vsakim avtorjem posebej. Predstava se odigra v školjki pokritega bazena. Priprava lahko poteka ves dan na dan predstave. Avtorja in sodelavce predstavimo v programski knjižici in to posredujemo vsem medijem.

Lent: Stroške povabljenе skupine krijemo delno tudi s strani organizatorja PPS, kjer koreograf poučuje, in si

na ta način znižamo celotne stroške gostovanja. Skupine iz tujine si zagotovijo plačilo letalskih prevozov do Brnika same, prevoz od Brnika do Maribora, bivanje, dnevnic in minimalni honorar pa plača organizator festivala. Za pripravo predstave ima vsaka sodelujoča skupina na razpolago oder v dopoldanskem času in zvečer po zadnji predstavi. Priprave potekajo dan pred nastopom in še na dan nastopa do 17. ure. Za izvedbo sodobnoplesnih predstav je najprimernejši oder pri minoritih (velikost 10m x 10m, zadovoljiva lučna oprema in ozvočenje, urejena garderoba in sanitarije za nastopajoče), ki sprejme okoli 400 gledalcev. Predstavitev predstave (avtorja oz. skupine) poteka z letaki, prek javnih medijev, radio Lent redno najavlja program prireditel, prek regijskega programa TV in POPTV ter RTV Slovenija.

Mesto žensk: Nimamo posebne procedure za organizacijo in financiranje sodobnoplesne predstave. Honorarje in ostale stroške krijemo iz enotnega proračuna festivala. Poskušamo tudi izbrati karseda različno profilirane prostore oz. lokacije. Predstavitev avtorjev oz. predstav poteka na široko prek intervjujev, poročanj, posebnih oddaj in seveda enotne programske predstavitev festivala. Kar zadeva možnosti priprave na predstavo, glej pod točko 4.

Mladi levi: Pravila znotraj mreže so precej kruta. Ni odkupa predstav. To zahteva določen angažma in tveganje tudi s strani ustvarjalcev. Predvsem željo. Potne stroške krijejo mednarodni partnerji, ambasade, sponzorji ... Skoraj dve tretjini stroškov festivala so krili številni financerji zunaj Slovenije, med vladnimi viri je največ prispevalo Ministrstvo za kulturo. Možnosti za pripravo so odvisne od zahtevnosti predstave, povečini 'one day to get in'. Prostor se izbere v dogovoru s skupino in glede na dostopnost dvoran oz. lokacij. Predstavitev avtorjev oz. predstav

poteka tako, kot se na vsakem festivalu 'šika': vsaka predstava je bila deležna daljše napovedi v dnevnem časopisju in nacionalnem radiu, poleg tega pa je Radio Študent dnevno prenašal enourne pogovore z ustvarjalci predstave prejšnjega dne. Nacionalna televizija je predstavila festival predvsem z dnevnimi objavami in pogovori z ustvarjaci v oddaji Kultura. Napovedi festivala in pa daljši članki o samem poteku so bile objavljene tudi v tujih časopisih. Vse predstave so bile komentirane z vsaj dvema časopisnima kritikama. Več kot 40 časopisnih člankov, intervjujev in kritik je dokaz, da je bil festival medijsko dobro predstavljen. Po koncu festivala pa je prispevek o dogajanju na Mladih levih objavil tudi CNN World report.

Primorski poletni festival: Oboje poteka podobno kot pri gledaliških predstavah. Stroške krijemo iz javnih sredstev, sponzorskega deleža in vstopnine. V primeru koprodukcije krijemo del produkcijskih stroškov in stroške priprav v kraju predstavitve (omejene na nekaj dni). Prostor izbiramo v dogovoru z izvajalci. V našem primeru je to na prostem. Izvajalce predstavimo na tiskovni konferenci in v festivalskem gradivu (programska publikacija, domača stran na medmrežju).

Trnfest: Glavni financerji festivala so Ministrstvo za kulturo, Mestna občina Ljubljana, Študentska organizacija Univerze, Zavod za odprto družbo, Nova Ljubljanska banka in manjši sponzorji. In seveda KUD FP. Stroške krijemo v skladu z dogovorom s posamezno skupino o višini avtorskega honorarja, potnih stroškov in prenočevanja (če gre za skupino iz tujine). Skupina ima možnost priprave na nastop v prostorih KUD FP in na dvorišču, glede na njihove potrebe in želje, ki jih usklajujemo z drugimi prireditvami na festivalu. Prostor za predstavo je določen. To je dvorišče KUD FP, vendar si lahko izvajalci poleg odra izberejo druge možnosti (skupina

Lux Flux je recimo izkoristila celotno dvorišče, balkon in streho prizorišča). V primeru slabega vremena je predstava v dvorani KUD FP. Medijska predstavitve poteka v okviru predstavitve festivala, ki je medijsko dobro podprt. Pogrešamo le več kritičnih ocen posameznih prireditev. Imam občutek, da so razen nekaterih glasbenih kritikov vsi drugi v tem času na dopustu. Morda pa se jim zdi, da Trnfest v skladu s svojo lahkotnejšo programsko zasnovno ne more ponuditi dovolj kvalitetnih predstav, ki bi bile 'vredne' javne ocene.

6. Katero je ciljno občinstvo festivala?

Break 21.: Ciljno občinstvo so mlade generacije različnih profilov. Pri festivalu gre tudi za druženje med artisti z različnih področij in spoznavanje medsebojnega dela. Gre torej za razbijanje 'klanovske' miselnosti, ki je opazna delno tudi pri plesalcih.

Gledos: Ciljno občinstvo so ljubitelji tovrstne scenske umetnosti. Letos smo skušali v bazen privabiti čim več gledalcev tudi z akcijo 'Gledos na cesti', v okviru katere so potekale ulične predstave vsako soboto dopoldne v septembru. Zanimanje občinstva narašča, morda tudi zato, ker bazen kot nov gledališki prostor šele spoznavajo. Malo pa tudi zaradi otvoritvenega nastopa Zijaha Sokolovića na zadnjem festivalu.

Lent: Gledalci na plesnih predstavah so v glavnem že profilirani. Ciljno občinstvo še posebej obveščamo o plesnih dogodkih prek obvestil, letakov, po predstavah zbiramo kritična mnenja in ocene za objave v javnih medijih. Tako se zanimanje za ogled gostujočih predstav veča.

Mesto žensk: Naše ciljno občinstvo je tisto slovensko (tako moško kot žensko) občinstvo, ki ga zanima

sodobna umetnost ali določeni deli sodobne umetnosti in/ali vprašanja spola. Do Občinstv vabimo prek široke medijske kampanje, v neposrednem stiku prek pošte, s pomočjo plačanega oglaševanja, distribucije brezplačnega kataloga in tiskovnih konferenc. Zaradi jasnega profila festivalskega programa, ki se je oblikoval v dosedanjih letih, se število občinstva iz leta v leto veča.

Mladi levi: O formiranju občinstva bi po prvem festivalu težko govorili, saj je za tovrstno analizo potrebnih več let/festivalov. Vsekakor pa smo opazili, da se je že zdaj oblikovalo neko novo, sveže občinstvo, ki je znalo uživati v predstavah. Na koncu festivala smo sestavili nekakšen vprašalnik in predloge bomo skušali upoštevati drugo leto. Vsekakor pa imamo v Ljubljani zelo hvaležno občinstvo, ali bolje rečeno: festivalov bi lahko bilo glede na občinstvo mirne duše precej več.

Primorski poletni festival: Občinstvo je zelo raznoliko in ni posebej profilirano. Po dosedanjih raziskavah zajema po starosti vse od srednješolcev in študentov (25%) do upokojencev (10%). Festival je namenoma raznovrsten, saj želi nagovarjati vse starostne in socialne strukture, prebivalce mest in podeželja, domačine in goste (poletna turistična sezona). Število občinstva iz leta v leto narašča in se v zadnjem letu ni bistveno spremenilo. Je razmeroma zahtevno, tudi dobro informirano in že zna razločiti med dobrimi in manj dobrimi predstavami.

Trnfest: Ciljno občinstvo je od 3. leta starosti dalje, to kaže, da je naše občinstvo zelo različno. Poletni festival pač ponuja različnim okusom primeren program. V celoti pa gre za obiskovalce med 20. in 40. letom starosti. Zanimanje obiskovalcev za plesni program je v primerjavi z obiskom koncertov manjše. Pravo oceno - koliko ljubiteljev plesa prihaja na naše

predstave - je težko dati, saj prost vstop in poletno vzdušje pripomoreta, da pridejo tudi tisti, ki si želijo le preživeti živahen večer na našem dvorišču. Če se občinstvo na ta način seznanja z umetniškim žanrom, ki ga drugače ne pozna, je to pozitivno. Po drugi strani pa tip odprtega prostora ne omogoča intimnejših predstav in sam izbor predstav je temu primeren.

7. Kakšen je namen festivala? V kolikšni meri in kako se je ta namen pokazal v dosedanjih izvedbah festivala (kar zadeva plesne predstave)?

Break 21.: Namen festivala je omogočiti naši publiki spoznavanje dela mladih generacij iz tujine in obratno - predstaviti množici tujih ustvarjalcev izrazito sodobne projekte domačih ustvarjalcev. Izpolnitev namena se kaže v izmenjavah in povezovanjih med različnimi ustvarjalci in v ustvarjanju mednarodnih koprodukcij ter v izmenjavi informacij.

Gledos: Namen festivala je dati možnost neinstitucionalnim skupinam, da prikažejo svoje delo tudi v Kranju, saj drugega primerne prostora tam ni. Tako lahko kranjsko občinstvo vidi na enem mestu, kaj se je zanimivega zgodilo na tem področju v preteklem letu. Po odzivih sodeč, tako pri ustvarjalci kot pri občinstvu in v medijih, razmišljamo v pravi smeri.

Lent: Namen festivala je obogatiti poletni utrip mesta, oživiti stare ulice, privabiti množice ljudi. Je simbol kulturnega utripa, družabnosti, spoznavanje bogastva različnih interpretacij umetnosti in časa. To velja tudi za izvedbo do sedaj gostujočih predstav, saj v okviru celotnega festivala vedno bolj dobiva svojo pravo podobo t.i. **Dance Lent/Lent ples**, festival v festivalu, kot to velja že za folkloro in lutke. Dosedanje plesne predstave je občinstvo zelo dobro sprejela, tudi javni mediji so več pozornosti namenili pogovorom o plesu z

gostujočimi avtorji. Odobravanje je čutiti tudi pri drugih sodelujočih na festivalu. V zadnjem letu je festival obiskalo 40.000 ljudi na več kot 400 različnih prireditvah.

Mesto žensk: Glej pod točko 1

Mladi levi: Festival je v prvi vrsti praznik. Praznik stroke, praznik mesta, **praznik umetnosti**.

Namen festivala je že razložen v prvem odgovoru, dodam pa lahko, da se v prihodnosti načrtuje koprodukcije, ki nastajajo na pobudo umetnikov; naš cilj je, da se pridobi nova publika in tudi novi prostori za scenske dejavnosti; da se vključimo v mednarodne mreže, kontekste ...; da se promovira umetnost, mesto, država; da se izboljša kakovost kulturne ponudbe; kulturni turizem ...

Primorski poletni festival: Ker je plesnih prireditev v celotnem projektu malo, na to vprašanje ne moremo odgovoriti. V splošnem velja, da festival vztraja pri produkcijskih predstavah, ki so doživele zelo dober odziv tako pri občinstvu kot pri medijih, ne nazadnje tudi pri sodelujočih.

Trnfest: Glej pod točko 6.

8. Kakšni so načrti pri produkciji in organizaciji ter programski strukturi festivala? Kakšne spremembe predvidevate? Kako se nameravate lotiti teh sprememb (predvsem kar zadeva plesne predstave) ?

Break 21.: V načrtu je predvsem stabiliziranje procesa festivala ter zbiranja finančnih sredstev. V produkciji pa izboljšanje priprave festivala in obveščanja. Pri plesnih predstavah pogrešamo predvsem bolj zavzeto podporo strokovnega društva, saj nam je recimo PTL v

letošnjem letu (1998) odpovedal že dogovorjeno sodelovanje (termine v dvorani) zaradi drugih interesov. To zelo škodi dolgoročnemu sodelovanju med nami!!!

Gledos: O načrtih in spremembah je težko govoriti, dokler ne vemo, kaj si lahko privoščimo. Ena od idej je zagotovo ta, da bi vzpostavili ravnotežje med predstavniki sodobnega plesa in predstavniki gledališkega oz. gibalno gledališkega ustvarjanja.

Lent: Želimo, da plesni del festivala Lent - **Dance Lent/Lent ples** - pridobi pomemben položaj v okviru celotne organizacije. Ker prihaja iz leta v leto več ponudb, velja razmišljati o razpisu z izdelanimi kriteriji za izbor, upoštevati slovensko in tujo plesno sceno, različnost žanrov, se povezovati z drugimi tovrstnimi festivali. Želimo vključiti kaj bolj spektakularnega, kot so razni mjuzikli, kar bi bilo primerno za največji oder na festivalu (plavajoči oder, ki ima postavljene tribune za 2000 gledalcev). Na podlagi pobud in idej, ki sem jih podala o uveljavljanju plesnega festivala, sem prepričana, da ima organizacijski odbor festivala dovolj posluha zanj in da daje vse več možnosti za potrditev plesnih produkcij.

P.S. Kot zunanja sodelavka sem podala lastna mnenja in ugotovitve. Kar zadeva programsko strukturo, organizacijo in produkcijo festivala Lent, pa vas lahko informira le organizator sam.

Mesto žensk: Nadaljevati po poti, ki smo si jo utrli. In poskušati izboljšati možnosti za izvedbo predstav umetnic, ki jih gostujemo.

Mladi levi: Znotraj mreže **Junge Hunde** bo v letu 1999 kar šest festivalov/serij dogodkov/platform, in sicer v Barceloni, Antwerpnu, Kobenhavnu, Hamburgu, Polverigiju in Ljubljani; to pomeni, da je

dejavnost mreže zelo ekspanzivna. Novost Mladih levov v letu 1999 bodo delavnice. Dogovorili smo se z GILŠ KODUM, da pride vodit delavnico Bo Madwig iz Danske. Prav tako bomo skušali med festivalom organizirati plesne in gledališke delavnice v povezavi s PTL, Društvom za sodobni ples Slovenije in Plesnim studiem Intakt. Želimo si tudi več koncertov, boljši družabni prostor, video prostor, več rizičnih predstav, več možnosti za zблиževanje. Boljši marketing (pridobivanje sponzorjev), poprejšnje najave v mednarodnem prostoru.

Primorski poletni festival: Festival je v veliki meri odvisen od naklonjenosti njegovih temeljnih finanserjev - države in lokalnih skupnosti. Za zdaj si prizadeva, da ohrani uveljavljenost, ki jo je dosegel v petih letih obstoja, da se ustrezno opremi tudi za potrebe bodočih plesnih projektov in da s povezovanjem s sosednjo pokrajino bistveno odmevneje poseže v mednarodni prostor.

Trnfest: Osnovna programska shema festivala se ne bo dosti spreminjala. Glede na to, da v prihodnje ne bom več organizatorica in umetniški vodja festivala, ki sem ga s sodelavci pripravljala zadnja tri leta, lahko samo izrazim svoje želje, ki jih bom prenesla nasledniku t.j. nameniti več prostora plesu in pripeljati zanimive skupine od drugod. Predvsem želim več sodelovanja s plesnimi svetovalci, morda tudi z DSPTS, in tudi več zanimanja slovenskih plesnih skupin za nastop na festivalu. Trnfest tudi na svojevrsten način promovira posamezno umetniško zvrst, saj je na letošnji festival prišlo prek 35.000 ljudi oz. 777 obiskovalcev na posamezno prireditelje. Pomembno se je zavedati tudi, da KUD FP, razen nekaterih gostovanj, nima plesnega programa, ki bi potekal kontinuirano vso sezono. Res je, da velikost in tehnična opremljenost odra nista zelo primerni za ples. Glavni razlog pa vidim v tem, da med našimi organizatorji programa ni nikogar, ki bi se

zavzel, da bi se ta dejavnost odvijala v našem prostoru. Tako se ples z nastopi nekaterih skupin na Trnfestu le počasi prebija, menim pa, da se raven tako glede na število kot na kvaliteto predstav dviga in da bi ples v prihodnosti lahko uvrščali med ostale programe, ki potekajo v KUD FP.

Vprašanja sestavil in odgovore uredil: Gregor Kamnikar

IŠČE SE KRITIK ZA SODOBNI PLES

Komentarji in mnenja

V tej občasni rubriki bodo objavljena mnenja in komentarji na članke o sodobnem plesu, ki so bili objavljeni v medijih.

Uvod

Daleč od kakršnekoli pedagogije želim omeniti ključno razsežnost pri odnosu med kritikom, izvajalcem in gledalcem/bralcem: **odprtost**. Ključno zato, ker šele omogoča komunikacijo med vsemi tremi. Pri odprtosti pa gre predvsem za zavedanje svoje vloge. Vsaka vloga je prepletena z drugo in zato je zapiranje le pot k okostenelosti odnosa, ki se (kot kost) na koncu lahko spremeni le tako, da se zlomi. In kritika sodobnega plesa (če je sploh razpoznavna) je še premlada za okostenelosti (absolutnosti) kot jih lahko zasledimo tako v članku Kumerdejeve kot v članku v Emzinu. Kako preprosto se je zapreti v slonokoščeni stolp časopisa (ali predstave - za izvajalca ali koreografa) in opazovati ljudstvo! Ključ vidim v odprtosti do drugega, v tem primeru kritika do izvajalca in do bralca. Odprtost se kaže na mnoge načine: opazovanje, pogovor, preučevanje, zanimanje, razmišljanje, zavedanje in uživanje (ne samo v predstavah pač pa tudi v življenju), kar pa v člankih nisem zasledil. Zasledil sem ravno tisto, kar se v člankih očita: 'indolentnost' in zatočnost.

Ste kdaj prisluhnil drugemu? Ga poslušali? Kaj je to poslušati? Sedite v džip in se odpravite na neznani teren. Sluh se vam takoj izostril. Lahko pa zajašete traktor in gluhi rušite vse pod seboj.

No, konec koncev nas bosta oba članka preživela v nekem virtualnem arhivu, Mojca Kumerdej, Emzin, Gregorja Kamnikarja in vse po vrsti. Kar pa bo živelo še dlje kot ta arhiv, je to, kar bomo skozi to razpravo ozavestili. Če ne bomo ozavestili ničesar, smo na poti k novemu nihilizmu.

N.B. Komentar k članku M. Kumerdej smo želeli objaviti v Delu (Kultura), vendar je urednica Ž. Leiler menila, da le-ta ne spada na strani Kulture.

Nekonstruktivna in zavajajoča obravnava dela mlajših koreografov sodobnega plesa

Dne 11.11.1998 (DELO, Kultura) je Mojca Kumerdej objavila članek z naslovom 'Navdušeni nad lastnim telesom'. Članek daje nestrokovnjaku vtis, da ga je napisala o področju temeljito poučena oseba. Vendar avtorica zapiše nekaj sodb, ki kažejo na nepoznavanje stanja 'nove generacije koreografov', nepoglobljeno in površno analizo stanja in brezbrizno posploševanje. Med drugim omenja:

· 'pionirsko generacijo' in 'novo generacijo koreografov, v povprečju starih med 25 in 30 let'. Avtorica ne definira 'pionirske generacije'. Je to Ksenija Hribar, Jasna Knez, Silva Ros ... ali Matjaž Farič, Iztok Kovač, Sinja Ožbolt, Tanja Zgonc, Brane Potočan, Suzana Koncut, Mateja Bučar, Minka Veselič...? In nova generacija koreografov? Omenja štiri oz. šest koreografov (Kamnikar, Bonarius, Teržan, Kejžar in Čabro ter Menger) in potemtakem izpušča Tovirčevo, Delakovo, Meškovo, Teropšiča, Kasjakovo, Premušev...? Se generacije določa samo po starosti? Kako je mogoče pri tem izpustiti tiste razlike, ki jih določajo način šolanja, plesne izkušnje, estetske usmeritve ...? Vprašanje oblikovanja generacije je

simptomatično za stanje v sodobnem plesu na koncu tega in začetku naslednjega stoletja. In to zahteva obsežnejšo in preudarnejšo analizo kot jo ponuja avtoričin članek.

· da je *'kljub sistemsko še vedno neurejenem položaju sodobnega plesa neprimerno lažje priti do koreografije kot pred dobrim desetletjem'* in da se avtorji *'koreografij lotevajo otopelo zazibani v varno udobnost'*. Kot je razvidno iz članka, se avtorica ni seznanila z načinom produkcije vsakega izmed koreografov, katerih predstave tudi obravnava. V analizi ni upoštevala relevantnih podatkov, kot so: od kod koreograf prihaja, kje se je šolal, v kolikšni meri je projekt podprlo Ministrstvo za kulturo, Mesto Ljubljana, druge organizacije ali skupnosti, kje se je pripravljala na predstavo, kakšne so bile možnosti za uprizoritev ... Vsi ti podatki bi boljše osvetlili *'otopelost'* nove generacije koreografov in dali bralcu več možnosti za oblikovanje lastnega mnenja. Tudi to zahteva obsežnejšo in preudarnejšo analizo, kot je avtoričin članek.

· da od *'koreografskih prvencev /.../ ne gre pričakovati ustvarjalne zrelosti, ampak avtorski pristop: ta naj bi /.../ ustrezal minimalnim standardom koreografske uprizoritve'*. Avtorica ne določi natančneje minimalnih standardov koreografske uprizoritve. Domnevno so v članku omenjeni standardi to, kar navadno imenujemo mnenje. Avtoričina mnenja pa v kontekstu članka delujejo kot predsodki. (*'vsebinske, konceptualne in koreografske indolentnosti'*, *'ne presega že vidnih in preživetih raziskav ter zlasti samozadostnega, duhamornega igrčkanja in fascinacije s svojim telesom'*, *'zmanjka jim poskus vsebinske in koreografske osmišljenosti'* ...). Vsak, ki se ukvarja

s plesom, ve, da koreografskih standardov ni, niso nikjer zapisani in jih ne učijo v nikakršni šoli/akademiji, niti jih ne določa teorija. Vzemimo nekaj mednarodno najbolj priznanih koreografov iz osemdesetih in devetdesetih let (Forsythe, Bausch, Newson, Keersmaeker, Stuart ...) in poskušajmo na podlagi njihovih del določiti *'koreografske standarde'*; ugotovimo, da je to nemogoče. Prej se izkaže, da *'ples'* danes nikakor ne more več pomeniti zgolj *'koreografije'*. V mnogih primerih gre za ukvarjanje s telesom, za njegovo preizpraševanje, za preizkušanje načinov njegovega pojavljanja na odru in odrskega dispozitiva v celoti. Avtorica se nikjer ne sprašuje, ali takšne razlike morda obstajajo tudi med omenjenimi avtorji (v članku). In ali ne gre morda pri nekaterih prav za vpraševanje po potrebi in izvoru vsebin, konceptov, koreografij, ki svoje stanje iskanja namenoma kažejo tudi na odru? Res je, da taki poskusi ne morejo biti vedno zanimivi za širše, konvencionalnejših oblik vajeno občinstvo. Vendar se ob pomanjkanju ustrežnejših prostorov pač kažejo na obstoječih, običajno gledaliških odrih - čeprav bi sodili v drugačen kontekst in zahtevajo drugačne možnosti predstavljanja. Ob takšnem stanju bi seveda moralo biti občinstvu v pomoč natančnejše navajanje konteksta odrskih dogodkov, avtorjevih namenov in usmeritev ter morda tudi publike, na katero cilja - kar naj bi nujno bilo del najavljanja predstav. Res je, da to velikokrat umanjka; a poleg tega tudi prav takšni članki, ki namesto da bi informirali o posebnostih in različnih usmeritvah avtorjev, vse poenotijo pod površno oznako *'nova generacija'* ter samo še dodatno zavajajo potencialno občinstvo, za katero sodobni ples pač ostaja *'sodobni ples'*, enoten, nespremenljiv in izmerljiv.

Avtorica tudi ne naredi jasne razlike med dejstvi in interpretacijo dejstev. V članku ne zapiše dovolj dejstev, da bi si bralec lahko ustvaril **svoje** mnenje, pač pa obratno, interpretacijo nezapisanih dejstev podkrepi s kratkimi površnimi kritikami (predstav Kamnikarja, Bonariusove, Teržanove, Kejžarja). To razumemo kot manipulacijo z dejstvi.

Spoštujemo avtoričino razočaranje, da predstave 'nove generacije' niso zadovoljile **njenih** standardov, ne spoštujemo in **opozarjamo pa na površno in zavajajoče pisanje, ki se kaže kot strokovno.**

Menimo, da takšno neskladje sledi iz zasnove članka. Avtorica se navidezno loteva samo štirih predstav te sezone in jim najde skupno točko: '*otročji solipsizem*' in '*navdušenje nad lastnim telesom*'. Kmalu pa seže na splošnejšo raven in kritiko štirih predstav prenese na celotno 'generacijo'. Celotna 'generacija' se ne izkaže v eni sezoni, pač pa kvečjemu v desetih ali več. Morda avtoričin namen ni bila vseobsegujoča kritika, vendar članek kaže na avtoričino pomanjkljivo refleksijo ali/in obstoj predsodkov do porajajočih se ustvarjalnih usmeritev posameznikov.

Gregor Kamnikar, Maja Delak, Koen Van Daele,
Suzana Koncut (sestavil in uredil G. Kamnikar)

Spoštovana gospa/gospod EMZIN,

V Vaši, sicer prav imenitni številki 3/4, ki jo posvečate interpretacijam telesa v naši dobi, ste zagrešili tudi svojevrsten novinarski spodrseljaj. V kratkem uvodu k intervjuju z Uršulo Teržan (podpisan: Emzin) ste si privoščili nekaj tako vzvišenih kritiških trditev, da se ne bi mogle zapisati niti našemu najpomembnejšemu in najbolj razgledanemu plesnemu kritiku - če tak že sploh obstaja. Pa do danes nisem še nikjer zasledila plesno-kritiškega peresa, ki bi se pojavljalo v javnosti pod imenom Emzin.

Naša kritika pri sodobnem plesu je še v fazi razvoja, saj mora slediti zelo hitrim spremembam na tej sceni, doma in po svetu. Poudarjam pa, da obstaja. S svojo 'kritiško' gesto ste popolnoma izničili njeno delo - saj po Vaši presoji očitno lahko vsakdo daje škodljive in zlonamerne (sama trdim, da so v tem primeru neresnične) izjave na račun pojavov v plesu. To pot so Vaše izjave škodljive za Plesni Teater Ljubljana, prihodnjič pa...

Trdite, da je Urša 'v nasprotju z drugimi prvenci mladih plesalcev in koreografov pokazala povsem svoje in sveže delo... Kar nekaj časa na naši plesni sceni ni bilo prvenca, ki se ne bi naslanjal na tega ali onega znanega koreografa ali koreografinjo in ki ne bi bil videti kot samo še en poklon plesni organizaciji, v okviru katere je nastal.' Od kod Vam res obširno plesno znanje za tako kategorično trditev? Ker sem članica vodstva plesne organizacije, o kateri govorite, Vam moram povedati, da je edini poklon, ki si ga vsako vodstvo srčno želi od ljudi, ki ustvarjajo predstave, da bi bili umetniško uspešni. Uradna kritika, ki se je na predstavi res odzvala 'hladno, celo negativno', je okrcala tudi vodstvo PTL zaradi napačne izbire koreografinje. Ker delujemo profesionalno, negativnih kritik ne moremo kar odmisлити. Kar zadeva

publiko, vemo, da je z znanci in prijatelji mogoče napolniti par predstav, hvala bogu! Potem pa je celo pri predstavah z mednarodnimi referencami in nagradami hitro konec. Za postprodukcijo ni nobenega denarja, vsaka predstava pa stane. Treba je plačati plesalke in tehnično osebje, oglaševanje, stroške itd. Pa smo že ob premieri krepko prekoračili vsoto, ki jo je imela Urša na razpolago za projekt. Pokriti jo mora seveda vodstvo. Zakaj, kako in s čim naj zdaj načrtujemo naslednje predstave?

Potem pa tale cvetka: *'Kako to, da po nekaj letih prva predstava Plesnega Teatra Ljubljana, ki je pokazala inovativnost in se iz osemdesetih premaknila v devetdeseta, ni naletela na drugačen odziv?'* Ta izjava sodi na Častno razsodišče novinarskega društva, če ne kam drugam. Moralna škoda, ki jo s tako trditvijo povzročate PTL, se namreč v teh časih lahko zelo hitro sprevrže v materialno, pa čeprav jo resnično stanje še tako zanika. V času, ko je položaj sodobnega plesa zelo ranljiv in občutljiv, saj še vedno nima nobenih sistemskih zagotovil, da bo preživel novo kulturno zakonodajo, so take javno zapisane izjave lahko izredno nevarne. Za preverjanje resničnosti take izjave je potrebna plast strokovne javnosti, ki je pri nas zelo tenka... Mogoče se Vam zdim malo paranoična, ampak iz mene govorijo večdesetletne slabe izkušnje.

Lahko bi končala nekoliko humoristično o 'nekaterih kritikih', ki so 'povzeli hladno in vzvišen ton', pa predstave sploh niso videli. Najbrž tudi pisali niso o njej. Kakšna jasnovidnost z Vaše strani!

Spoštovana gospodična Emzin! S svojim neetičnim pretiravanjem ste Plesnemu Teatru Ljubljana povzročili škodo, Urši Teržan pa naredili medvedjo uslugo.

Ksenija Hribar

1998 FESTIVALI / Slovenija / izbor

maj	BREAK 21 / VDOR 21	ŠOU Kultura	Saša Jovanović
oktober	ŠTUDENTSKI KULTURNI DNEVI	Kersnikova 4, Ljubljana	
julij	PRIMORSKI POLETNI FESTIVAL	Gledališče Koper Verdijeva 5, Koper	Neva Zajc
julij	FESTIVAL LENT	Narodni dom Maribor Kneza Koclja 9, Maribor	Marjan Rajbenšu Minka V. Kološa
	POETOVIA	Društvo umetnikov in ustvarjalcev Ptuj	Ivan Brač
avgust	TRNFEST	KUD Fance Prešeren Karunova 14, Ljubljana	Irena Rajh
avgust	MLADI LEVI	Bunker Rimska 2, Ljubljana	Nevenka Koprivšek
septemb	EXODOS	Slovensko mladinsko gledališče Vilharjeva 11, Ljubljana	Tomaž Toporišič
oktober	GLEDOS	Gledališče čez cesto Stara cesta 25a, Kranj	Špela Trošt
oktober	MESTO ŽENSK	Mesto žensk Kersnikova 4, Ljubljana	Koen van Daele

FESTIVALI / tujina / prijave

AEROWAVES The Place Theatre 17 Dukes Road, London WC1H9AB	oktober Vsakoletno srečanje selektorjev Aerowaves mreže / izbor 10-ih skupin za predstavitev na festivalu Resolution! v Londonu; Pogoji: 15-30 minut Rok prijave: 15. september	Članica iz Slovenije: Bojana Kunst, tel. 061 319 935 Bojana.Kunst@guest.arnes.si
POTSDAMER TANZTAGE FABRIK e. V. Schiffbauergasse 1 D- 14467 POTSDAM	Potsdam, maj Neodvisni teater z vsakoletnim mednarodnim festivalom	Sven Till tel.fax: +49 331 2800314 FabrikEVP@aol.com
BIENALE mladih ustvarjalcev Sredozemlja in Evrope	Torino, vsako drugo leto /1997 pogoj: starost 18-30 let	BIENNALE.GIOVANI@comune.torino. it
FESTIVAL SUČNASNEHO TANCA BRATISLAVA P.O.BOX 78 810 00 Bratislava 1, Slovakia	Bratislava, maj Rok prijav: december / ni posebne prijavnice (video posnetek)	Miroslava Kovarova tel/fax: +421 905 567 277 http://www.profinet.sk ast@contdance.sk
FOUR DAYS IN MOVEMENT Podhajska pole 11 18100 Prag 8, Czech Republic	Praga, november 97, junij 98 Rok prijav: odprt	Pavel Štorek Tel. 402 8550662

MEDIAWAVE
International festival of visual arts
Soproni ut 45
HU- 9028 Gyor

Gyor, april-maj
Rok prijav: 5. januar
/predstavitve: razstave, koncerti,
gledališče, performance, ples /
tekmovalni je le filmski -video program

Hartyandi Jenő
tel. +36 96 328 888
fax. +36 96415285
MEDIAWAVE@arrabonet.hu
<http://www.interlog.com/~filmgyor>

altFEST
Bukarešta, Romunija

Mednarodno srečanje neodvisnih
gledaliških ustvarjalcev - teatrov

Mihai Iancu, SCCA Bucharest
mihail@mail.sfos.ro

PUF PULA
Sergijevaca 31
52100 PULA

Pula, julij

Branko Sušac
tel 385 52 23915
fax. / 22881

TEKMOVANJA

RECONTRES
CHOREOGRAPHIQUES
INTERNATIONALES de Seine-Saint-
Denis, 45 rue Benoît-Hure
93170 BAGNOLET, FRANCE

Pariz, maj, vsako drugo leto (1998);
Rok prijav: maj 1999
Pogoj: vsaj trije plesalci, 20-30 minut
Izbor na medn. platformah; v Parizu
predstavitve zmagovalnih predstav
(Prix d'author)

Pascale Maheu Stritzke
Tel: 33 148 97 32 02
Fax: +33(1)43 63 81 71

FESTIVAL COUR DES CAPUCINS
Danse et Theatre Gestuel
c/o Christiane Eiffes
1, rue du Fort Elisabeth
L-1463 Luxembourg

Luxemburg, julij
predstavitve mladih koreografov
rok prijav: 15. maj
1.nagrada: pogodba za naslednji
festival

Tel/Fax: 00 352 404569
<http://www.dance.lu/tdm>
tdm@ci.culture.lu

THE SUZANNE DELLAL
INTERNATIONAL DANCE
COMPETITION
5, Yechiely Street, Neve Tzedek, Tel
Aviv 65149, Israel

Tel Aviv, oktober, vsako drugo leto
Rok prijav: konec oktobra (1998)
Pogoji: 3-7 plesalcev, 20-60 minut
Nagrada: 30.000 USD

tel. +972-3 5105656
fax. +972-3 5179634

ALEXANDER S. ONASSIS PUBLIC
BENEFIT FOUNDATION
56, AMALIAS AVE
GR-105 58 ATHENS

Atene, 2001
Natečaj za najboljše izvirno gledališko
delo, plesno glasbo in koreografijo
Rok prijav: 31.dec. 1999
Pogoji: 25-35 minut, premiera
3 nagrade: 50.000 - 100.000 USD

tel: (01) 331 0900-902
fax: 331 0114
<http://www.onassis.gr>

INTERNATIONALE SOLO-TANZ-
THEATER FESTIVAL
Teatro dos Tres
Postfach 11 18 21, 86043 Augsburg

marec
Solo predstave
Rok prijave: november 98

tel.fax. + 49 821 44 34 11
www.lf6.com/tdt/solo
teatro.dos.tres@lf6.com

SALON MLADIH
Hrvatsko društvo likovnih umetnika,
Trg hrvatskih velikana 66, Zagreb

Zagreb, oktober-november
Vsakoletna mednarodna manifestacija
različnih zvrsti umetnosti
Rok prijav: maj - julij
Pogoj: starost do 35 let
Nagrada/ples: EVROKAZ-
koprodukcija za naslednje leto

tel. +385 1 4611818, 4611819

PREDSTAVITVE / prijave

SHORT CUTS
Pilottanz
Getreidemarkt 15/27
A-1060 Wien

Dunaj, nekajkrat letno
Serije predstavitev plesnih predstav;
Nudijo: dvorana s tehniko, potni
stroški, prenočišče, % vstopnine
pogoj: do 20 min, video posnetek;
ni posebnih prijavnih formularjev

tel.fax: 0043 1 581 10 71

KUNSTLERHAUS BETHANIEN
Mariannenplatz 2
D-10997 Berlin

Mednarodni seminarji, produkcije,
predstavitve, publikacije;
studio 640 m2 / 220 sedežev;
Pogoji: prijavnica, utemeljitev, CV
Rok prijav: izbor vsako jesen

tel. +49 30 616 90 30
fax. +49 30 616 90 330

PREMIERE / 1998

BRANKO POTOČAN
Melanholične misli
marec, Cankarjev dom, DDP

SINJA OŽBOLT
Skriti vrtovi pogleda
marec, PTL Prule, Ljubljana

FRED LASSERRE
Slovenski plesni projekt
april, Cankarjev dom, LD

VALENTINA ČABRO
Exah
april, PTL Prule

NATAŠA KOS
Samogovor
maj, Galerija ŠOU Kapelica, Ljubljana

NINA MEŠKO
13 hours in April
maj, Joyce Soho, New York

SAŠA STAPARSKI
Seme Slap
maj, Cankarjev dom

IZTOK KOVAČ
Hamsin '98 / projekt za Batsheva DC
maj, Tel Aviv, Suzanne Dellal Theatre

MATJAŽ FARIČ
Terminal / projekt za kulturno
prestonico Evrope
julij, Stockholm

BARA KOLENC
Bela
maj, Šentjakobsko gledališče Ljubljana

VLASTA VESELKO
Sestra luna, ali moj odsev v tebi
julij, Odprta plesna scena Maribor

ANDY PAPAS
Vortex
julij, Odprta plesna scena Maribor

ANN PAPOULIS
Ship
julij, Slovensko mladinsko gledališče

JANA MENGER
Peš na Pluton
september, PTL Prule

GREGOR KAMNIKAR
1567 ur v deželi brez poti
oktober, Mestno gledališče ljubljansko

MATEJ KEJŽAR
Distanca
oktober, PTL

GOGA S. ERJAVEC
Sadna opera
oktober, SLG Celje

URŠULA TERŽAN
100%
oktober, PTL Prule

JULIETTE BONARIUS
Tanto monta
oktober, Lutkovno gledališče Ljubljana

N. Hafner, M. Fridl, I. Gorogranc
Korak več za svoje
november, KD Velenje

IVAN PETERNELJ
Medium Coeli
december, Glej, Ljubljana

SEBASTIJAN STARIČ
Tunel
december, Glej, Ljubljana

KSENIJA HRIBAR
Sentimentalne reminiscence
december, PTL Prule

LILIJANA UJČIČ
Vse se tako samo zdi
december, Gledališče Koper

VALENTINA ČABRO
G.U.I.D.
december, stari bazen Kranj

DUŠAN TEROPŠIČ
Svet znotraj
december, PTL Prule

NINA MAVEC KRENKER
Ženska, ženske, ženski
december, KC Ivan Napotnik Velenje

PREMIERE / 1999 / januar - april

NATAŠA KOS
Anatom
29. januar, Moderna galerija Ljubljana

NATAŠA TOVIRAC
Razen tega sem zelo vroče krvi in Vi
ste zelo lepi
5. februar, grad Mala Loka, Trebnje

BRANKO POTOČAN / FOURKLOR
Kot lanski sneg
15. februar, Delavski dom Hrastnik

MATJAŽ FARIČ
Otok
19. februar, CD/ Linhartova dvorana

SNJEŽANA PREMUŠ
90-60-90 Slike iz življenja
25. februar, Narodni dom Maribor

MATEJA BUČAR
Minimit
14. april, CD / d. Duše Počkaj

IZTOK KOVAČ
Daleč od spečih psov
15. april, Mousonturm Frankfurt
20. april, Slovensko mladinsko gledališč

NAGRADE / 1998

SUZANA KONCUT
januar / Zlata ptica za leto 1997

IGOR SVIDERSKI
januar / Zlata ptica za leto 1998

MATJAŽ FARIČ
Ram
februar/ Prešernova nagrada 1998
maj / Prix d'auteur 1998, mednarodno
tekmovanje, Pariz (Bagnolet)

VALENTINA ČABRO
Exah
julij / nagrada na festivalu PUF Pula

BRANKO POTOČAN
Melanholične misli
oktober / posebna nagrada žirije
MESS, Sarajevo

ŠOLA

1999/ 2000	UMETNIŠKA GIMNAZIJA Plesna smer: modul B - sodobni ples / Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana	Razpisuje en oddelek (30 mest) umetniške gimnazije, smer ples, modul sodobni ples. Splošni del v izvedbi SVŠGL, strokovni del En-knap. Koordinatorica strokovnega dela je Maja Delak.	Rok prijave: do vključno 5.marca Preizkus posebnih sposobnosti: 16.3. Informacije: ponedeljek in petek 12. - 14.ure, tel. 061 1306770 / Maja Delak
---------------	--	--	---

SEMINARJI, KONFERENCE

PSYCHOLOGICAL AND EMOTIONAL ASPECTS IN DANCE TRAINING	Vodi: Julia Buckroyd (GB) Seminar iz sklopa Spopolnjevanja pedagogov sodobnega plesa, IV. del /Zavod RS za šolstvo	Ljubljana, 23. - 25. april Prijave: po objavi Zavoda za šolstvo Kotizacije ni.
NOT JUST A BODY Conference to Advance Health, Well- being and Excellence in Dance and Dancers	Svetovna konferenca /The National Ballet School, Toronto in Theater Institut Nederland, Haag	Toronto, Haag, 12.- 14. november www.notjustanybody.com
Composition Theory & Lighting Design	Dva bloka seminarjev za izbrane mlade koreografe /Swiss International Coaching Project for Choreography	Zurich, 4.-17. julij Rok prijave: 24.april Pogoj: koreografija vsaj ene predstave z vsaj dvema plesalcema prochoreo@swissonline.ch

ŠTIPENDIJE

danceWEB'99, European Scholarship Programme for Contemporary Dance /Internationale Sommertanzwoche Wien	Štipendija, ki omogoča udeležbo na seminarjih, pri projektih in predstavah v okviru ITW in nastanitev.	Dunaj, 14 julij - 18. avgust Rok prijave: 31. marec Pogoji: dobra temeljna plesna izobrazba, starost do 30 let, priporočila
--	--	--

RAZPISI

MINISTRSTVO ZA KULTURO RS	Javni razpis za zbiranje predlogov kulturnih programov - tokrat že v maju	Objava: 7. maj / predvidoma Rok prijave: 11. junij / predvidoma www.gov.si/mk
ZAVOD ZA ODPRTO DRUŽBO SLOVENIJA	Javni natečaj za dodelitev dotacij	Rok prijave: 31. marec, 30. september Prijavnice z razpisnim besedilom tudi: http://www.soros.si
FONDACIJA MARCEL HICHER	Mednarodni razpis za študij menadžmenta v kulturi	Rok prijave:

VADBENI PROSTOR

Mala dvorana OŠ Franceta Bevka, Ljubljana Bežigrad	Za člane DSPS / s pomočjo MOL - Oddelek za kulturo	Ponedeljek - petek 3 ure dnevno / zvečer Rezervacija na DSPS
---	---	--

KONTAKTI

Amii LeGendre 3751 E. Columbia Seattle WA 98122, USA	Koreografinja, plesalka, pedagoginja, ki jo zanima sodelovanje s skupinami v Evropi, prek mreže ArtsLink.	E-mail. ALeGendr@aol.com C.V. na DSPS
--	---	--

REVIJE

EMZIN št. 3-4 /1999	Revija za kulturo Tematska številka: TELO	Uredništvo: Metelkova 6, Ljubljana
MASKA št. 1-2/1999	Časopis za scenske umetnosti Tematska številka: GESTUS	Uredništvo: Metelkova 6, Ljubljana

PRAVNA POMOČ

Pravno-informacijski center nevladnih organizacij - PIC	Brezplačna pravna pomoč: kultura (avtorske pravice), statusno pravo (ustanovitev zavoda, društva), ugovor vesti vojaški dolžnosti, delovno pravo	Metelkova 6, Ljubljana /prililčje Tel.: 061 13 23 364 / tajništvo http://www.pic.si
--	---	---

Cirkularka

Aktualne teme sodobne plesne umetnosti
številka 3, letnik II / 1, marec 1999

cena: Cirkularka je brezplačna

izdajatelj:
Društvo za sodobni ples Slovenije
Metelkova 6, Ljubljana
Tel.: 061 13 22 390
E-mail: lj.dsps@guest.arnes.si
uradne ure:
ponedeljek, sreda, četrtek
od 11. -14. ure

časopis sofinancira:
Ministrstvo za kulturo

odgovorni urednik:
Gregor Kamnikar

uredništvo:
Ksenija Hribar, Mateja Bučar, Maja
Delak, Matjaž Farič, Suzana Koncut,
Nataša Tovirac

koledar in oblikovanje:
Nana Mravinec

lektoriranje:
Aleša Valič

priprava za tisk:
...

tisk:
....

Po mnenju Ministrstva za kulturo RS
št. 415-785, z dne 1.6.1998, šteje
Cirkularka med proizvode, za katere se
plačuje 5% davek od prometa
proizvodov.